

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

Pest'a

5/17

Optomvre

1865.

Ese in fie-care luna de trei ori adeca in 5. 15. si 25. dupa e. v. contienendu done eole.

Pretulu pentru Austria

pe Opt.—Dec. . . . . 2 fl. —
pe Opt.—Jun. . . . . 6 fl. — cr.

Pentru Romania

pe Opt.—Mart. unu galbenu.

Nr.

13.

Cancelari'a redactiunei

Strat'a arborelui verde Nr. 22.

unde sunt a se adresa manuscriptele si banii de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile anonime nu se publica.

I

cursu

anuale.

ALESANDRU STERCA SIULUTIU.

Nicairi pe fati'a parentului Romanii n'au avutu se suferi in trecutu mai multe asupriri decatu in Transilvania. Legi neumane si barbare insuflate de spiritulu suprematiei si alu feudalismului opriau pe bietulu Romanu a se impartasi la orice drepturi politice, si densulu, celu mai vechiu locuitoriu alu tie-rei, carele impreuna cu fratii sei multi secolu versase sangele seu pe campulu bataliei in contra inimicilor comuni, era numai toleratu in patri'a sa.

Si totusi ce minune! Dintre toti Romanii nicairi nu s'a desvoltatu mai de graba spiritulu

Alesandru Sterca Siulutiu.

natiunалу, decatu la fratii nostri din strabun'a Transilvania. — Acesta tiéra fu acea, din care ca din unu centru se respandira radiiele luminarei natiunale. Acesta tiéra a nascutu pe barbatii aceia, carii adi stralucescu ca nesce luciferi pe ceriulu trecutulu nostru intunecosu.

Acuma, lauda Provedintiei ceresci, spiritulu natiunалу s'a desceptatu in tote locurile locuite de Romani, si face progrese gigante; dar meritulu va fi totdeauna alu fratilor de dincolo de dealulu mare, — meritulu va fi alu acelor barbati devotati causei

sante, carii cu resignatiune de martiru, cu caracteru constantu, chiar si cu perderea lor propria colucrau la infflorirea causei comune.

Sê onorâmu dara atâtu memori'a barbatilor mari repausati, câtu si pe cei vii carii pasiescu in urmele acelor caractere neinfrante!

Unulu din acesti barbati, e si acela alu carui portretu cetitorii nostri lu-primescu in nrulu presinte, unu barbatu cu caracteru constantu, carele neci cand n'a fostu omulu impregiurârilor, ei totdeauna a avutu curagiulu aপর drepturile iubitei sale beserici si natiuni, din care cauza si-a si eluptatu de multu iubirea si stim'a toturor Romanilor adevverati.

Bravulu Nestoru alu besericeii nôtstre, Escelinti'a Sa Mitropolitulu *Alesandru Sterca Siultiu* fu nascutu in Abrudu la 15 fauru 1794, din parinti avuti si nobili, de unde si are predicatulu „de Carpinisiu“. Mai antâiu invetia la scólele elementare din Abrudu, gimnasiulu de josu lu-absolvà in Zalatna, de unde merse la Blasiu si acolo absolvà gimnasiulu de susu si cursulu teologicu. Dupa absolvarea teologiei la 8 noevvire 1814 se casatori cu *Ana Bistrai* si fu hirotonitu de preotu prin episcopulu *Bobu* la 6 decemvire 1814 si totu in acestu anu fu denumitu de alu doile capelanu la parochi'a Bistrei. Casatori'a lui fu fôrte fericita, dorere inse câ durà putinu; abié trecura trei ani, trei luni si doue spre diece dile, si feme'i'a cea buna, soci'a cea esemplara si schimbà viéti'a trecatóre cu o viéti'a eterna. Preotulu veduvu petrech 21 $\frac{1}{2}$ ani in protopopiatulu Bistrei, cascigandu-si sub decursulu acestui tempu iubirea si stim'a toturora, intemeiandu scóle multe si promovandu-se de capelanu primariu, apoi de parocu actualu, mai pe urma de Vice si actualu protopopu si asessoru la consistoriulu episcopescu,

La anulu 1836 fu promovatu de Vicariu foraneu alu Selagiului si petrecutu de lacrimile poporenilor sei se mutà la Sîmleu.

De-aici incolo se deschise unu nou si mai largu campu de activitate pentru zelulu neobositu alu bravului nostru barbatu. In sinodulu diecesanu tienutu la 2 juliu 1838, unde se ceti decretulu prin care se poftià, ca clerulu romanu unitu sê depuna juramentulu celor trei natiuni, — vicariulu d' atunce alu Selagiului fu acela, carele se scolà si prin o cuventare energica aretà, câ clerulu romanu unitu neci decâtu nu pôte depune acelu juramentu; totu densulu propuse in sinodulu acela, ca sê se infiinteze unu fondu pentru ajutorarea preoteselor veduve si a orfanilor preotiesei si ca sê deie esemplu, contribuî densulu cea mai mare suma pentru numi-

tulu fondu. Éra mai tardiu si la zidirea casei vicariale din Sîmleu acurse cu 600 fl. m. e. Dar de amu voi sê descriemu tôte faptele frumóse implinite de catra pré demnulu barbatu alu nostru pe câtu tempu a fostu vicariulu Selagiului. — de amu voi sê insirâmu câtu a colucratu densulu pentru inbunetatierea sórtei clerului romanu, pentru luminarea poporului prin infiintiarea scólelor: atunce amu avé lipsa de mai multu locu. La an. $\frac{3}{15}$. maiu 1848 Vicariulu Selagiului asisdere luà parte la adunarea natiunala din Blasiu si fu alesu de membru in deputatiunea tramisa la imperatulu Ferdinandu. Dupa revolutiune in anulu 1850 fu chiamatu la Viena ca barbatu de incredere si acolo si-dadù pareerea pentru restaverirea mitropoliei romane din Alba-Julia; apoi mai tardiu totu in anulu acela ca comisariulu diecesei Fogarasiului luà parte la Oradea-Mare in comisiunea insarcinata cu facerea pianului in interesulu Mitropoliei. Abié peste trei luni, adeva la 30 septemvire 1850 fu alesu de cleru si la 18 noevvire denumitu si de Maiestatea Sa de episcopu alu Fogarasiului si mai tardiu la 22 decemvire 1854 de archi-episcopu si mitropolitu si fu instalatu la Blasiu in 28 optomvire 1855. Si acésta inaintare repede este cu atâtu mai respectabila, cu câtu scimu câ bravulu nostru barbatu neci candu n'a facutu pasi in interesulu inaintârii sale, densulu sentiendu-se slabitu in sanetate, refusà primirea demnitâti episcopesci, dar nu i se primì. Maiestatea Sa lu-decorà inel la anulu 1850 cu ordulu Fanciscu Iosifu de a III. clasa, éra mai tardiu lu-facèu comandatoru alu ordului Leopoldinu si lu-denumì consiliariu actualu intimu de statu. Santulu Parinte asisdere lu-onorà, numindu-lu: comite Romanu, prelatu domesticu si asistente la tronulu pontificalu, i daruî cruce pectorala sel.

De atunce de si totdeauna fôrte slabitu in poteri si sanetate, luera necontentitu in favórea besericeii si natiunei sale; intre cele mai grele tempuri, érn'a intre periclu de mórte caletori mai adese ori la Viena in interesulu iubitei sale natiuni. Elu midilocè si conferinti'a natiunala tienuta in $\frac{1}{13}$. ianuariu 1861 la Sabiiu. Cuventarea lui tienuta la conferintinle regnicolare de la Alba-Julia e cunoscuta de toti Romanii. Afara de aceste prin retienerea sa de la lucsu si de la alte spesiri fara folosu, a strinsu unu capitalu de o suta mii de florini in oblegatiuni, si Pa depusu in man'a capitulului mitropolitanu pentru o fundatiune de mai multe ajutóre pentru cleru si pentru poporu. Ddieu sê scutéscu indelungatu viéti'a Escelintiei Sale de atât'a folosu pentru natiunea romana!

CANTECE DE AMORU.

IV.

Ascépta, rogu-te pré tare,
Ascépta cocierii placutu;
Te rogu sê aibi tu îndurare,
Ascépta înca unu minutu!

O! lasa steie 'n locu caruti'a,
Mai rabda inca, nu maná :
Ca sê-mi mai potu vedé mandruti'a,
Ce este in caruti'a ta.

Sê mai potu stringe inc' odata
Manutiile-i de incantatu;
De pe guriti'a-i rourata
Sê potu furá unu sarutatu.

O! lasa-me sê-i mai potu dice,
Câ o iubescu, câ o adorn,
Si fara dens'a-su neferice,
Câ pentru ea traiescu si moru! . . .

Dar cocierulu nu m' asculta
Si bicu-i suma pré cumplitu, —
Ce tirania eruda, multa! . .
Caruti'a éca a . . . pornitu.

Me uitu dupa caruti'a seumpa,
Ce duce angerelulu meu;
Ér ânim'a-mi stâ sê se rumpa,
Si plangu amaru si plangu mereu.

Me uitu si stau in eugettare,
Doiosu me eugetu la acea,
Câ neci chiar stanc'a nu-e mai tare
Decâtu ânimior'a mea;

Câ-ci fulgerulu din ceru demica,
Sdrosbesce stanc'a cea din noru,
Dar ânim'a-mi nu o despica
Neci fulgerulu doreriloru.

V.

Rendunic'a mutatóre
A sboratu din tiér'a mea;
Ânim'a mea multu me dóre,
Câ-ci te lasu o floricea.

Rendunic'a 'n alta tiéra
Totu ferice va trai,
Va gasi o primavéra
Mandra, verde ca si-ací.

Inse cu lelitia juna,
Tóta lumea de-asu amblá :
Mititica, dulce, buna
Ca si tine n' asu aflá!

Iosifu Vulcanu.

Flórea de pe Cerna.

— Novela originala. —

Intre muntii romantici ai Timisiane spre médiadi se estinde o vale frumósá ca o gradina de raiu, prin mediuloculu vanei sierpuieste selbatee'a Cerna, lasandu in ambele pârti sate incungiurate de paduri si stance naltiate pana la nori.

Intr' unu satu din mediuloculu acestei vanei incantatóre locuía famili'a de Rujani. Capulu familiei domnulu de Rujani érá unulu din acele caractere credine dela strabuni, de cari adi nu-mai arareori mai potemu aflá. Elu se bucurá de o avere mare, potea sê ajunga la o stare insemnata ce ar fi potutu indestuli si ambitiuunile cele mai esagerate, elu inse traiá o viétia fórté retrasa, aflandu-si fericirea in bun'a sa socia, si iubitiu sei copii Valeriu si Sabina,

Unu omu imbuibatu in avere si incungiuratu de iubitiu sei, fara indoieála inca pe pamentu si-afia paradisulu seu; — cand tóte dorintiele sale i-se implinescu prin nesce fiintie dragalacie, — candu póte umblá prin mosie intinse unde suride bunastarea fericitóre si póte dice : „spre aceste eu stapanescu!“ — candu vine in casa, lu ascépta fiintie dragalacie, cari ii suridu cu sinceritate si incantatu de simpatia lor póte eschiamá : „aceste fiintie dragalacie me iubescu!“ — — oh! acelu omu trebuie sê fia fericitu.

Cu tóte aceste dóra nime pe pamentu nu érá atátu de nefericitu ca domnulu de Rujani!

In secolulu trecutu candu traiá acésta brava familia, frumósá Timisiana érá impresorata de turci, sermanulu poporu, care in decurgerea secolilor nenumératia statu la pórt'a tierei contra colosulu inamiculu paganu, acum frantu de atáte fatalitati érá subjugatu si maltratatu, tiér'a intréga patimea, cei mai bravi eroi ai natiunei au caditu in luptele sangeróse, cari au mai remasu in viétia, fura apesati si subjugati de numerosii pagani, — pretotindené domniá intristare si óre in astfelu de stare deplorabila, candu o tiéra patimesce, póte omulu dotatu dela natura cu sentieminte nobile sê fia fericitu, — candu natiunea sa e maltratata, póte omulu de caracteru romanu sê se indestuléscá numai cu bunastarea materiala, póte-se unu romanu adeveratu retrage in cerculu familiaru privindu cu nepasare suferintiele nenorocitilor?

Acum ni potemu inchipuí nefericicirea bravului domnu de Rujani, câ-ci si elu érá unulu din acei buni, cari mai presusu de tóte se inchinu demandatiunei Salvatorelui : „iubesce pre de aprópele teu . . .!“

Intr' o séra de véra, candu sórele auríu se incliná spre apusu, famili'a de Rujani erá impreuna inaintea casei umbrita de stagiari si bradi seculari.

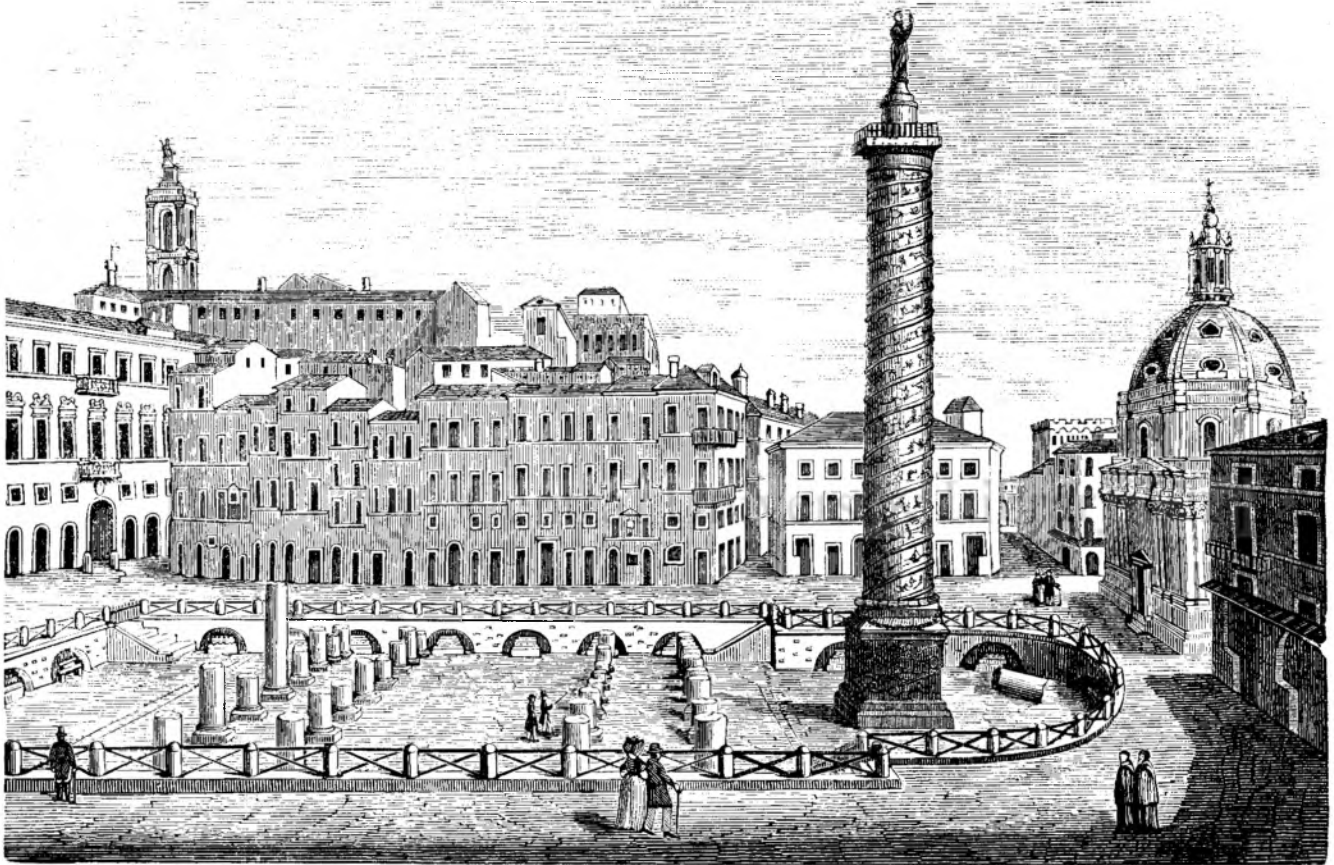
Betranulu Rujani povestea iubitilor sei despre trecutul natiunei, toti ascultau cu pietate, tenerulu Valeriu adeseori eschiamá cu inspiratiune : „O! de ce nu e si acum precum erá odata?!“ Frumós'a Sabina cosá langa mam'a sa, candu si candu si-rateciá ochii spre cunun'a muntilor auriti de radiele sórelui, privindu ste lisiórele ce se iviau cu incetulu . . . ce a fi cu-

Tudoru, bravulu erou si iubitulu meu amicu a moritu . . . o! resbunare . . . resbunare . . .!

Toti grabira la betranulu impresoratu de emotiunile iritate si se nisuirá alu linisí.

Intr' unu tardíu vení la cuventu si cu tonu ageru se adresá catra cei de fatia :

— Dragii mei! acum páharulu suferintielor s'a umplutu, trebuie sê ne scolâmu si sê-lu bemu de-odata cu totii, morindu ca strabunii nostri si ca amiculu meu, martiri pentru libertate séu sê versâmu cup'a suferintielor asupra acelora ce au umplutu-o. . . Ddieu e cu noi, si

'Column'a lui Traianu (vedi pagin'a 162.)

getatu frumós'a fetisióra? . . . dóra a cautatu steluti'a vietiei sale . . .? . . .??

Odata se deschise pórt'a si intrá unu teneru inarmatu, candu toti se întórsera catra elu.

— Ah! Mihaile, bine ai venit! — dar' ce e nou prin tíera? díse domnulu de Rujani.

— Nemica bine domnule, in tóta tíer'a se vaita ómenii, machnirea lor e peste mesura, — se aude cá vine armat'a austriaca contra paganiilor, inse in vecinetate, de unde speramu ajutoriu, domnesce o desperare a poporului asupritu, cá-ci bravulu lor erou Tudoru, care se luptá cu norocu contra semi-luneii, acum a cadíutu de martiru alu patriotismului seu.

— Ce audu! — eschiamá dnulu de Rujani —

dreptate trebuie sê fia . . . sangele celor nevino-vati striga : resbunare!⁶⁶

— Da! resbunare, — díse Mihaiu — ast-felu striga acum toti crescínii apesati si bravii ostasi dintra munti, cari te ascépta sê li fi conducatoriu in luptele pentru libertate séu mórte!

— Cautati-mi armele ruginite ca sê le spelu in sange paganu, mane dragii mei plecu la lupta.

— Tata! — díse Valeriu — tu esci asupritu acum de greutatíle betranetielor, etatea-ti onesta ti-impune sê remani in odihna, lasa-ne pre noi sê mergemu contra inamicului.

— Da si voi, toti cu totii, cari numai potemu tiené arm'a 'n mana sê mergemu, inse neci eu nu remanu, si eu trebuie sê fiu cu voi.

— Dara noi ce sê facemu? Si noi mergemu cu voi! — disera dóm'n'a Rujani si Sabina.

— Voi veti remané a casa, — nu ve teme-ti nemicu, intra munti nu pré cutédia sê intre paganulu si noi inca nu vom fi departe de voi.

Bravele romane tacura, pariau a fi odihnite, inse in peptulu lor domniá o temere ingrigitóre, nu pentru viéti'a lor, ci pentru a iubítilor lor; doriau a fi impreuna cu ei, si frumós'a Sabina pe langa aceste mai sentiá undulandu in animiór'a sa si nesce emotiuni tainice, ce neci ea singura nu ar fi potutu sê le numésca; — ea priviá cu multiamire fati'a nobila a junelui Mihaiu, incantata de elu neci easingura nu sciea câ ce o atrage catra elu?

Intra aceste nóptea si-estinsé aripile sale, lun'a argintia plutiá pe ceriulu presaratu cu mii si mii de stele, ventulu linu de séra leganá frundiile arborilor si florile amoróse. . . .

— Dragii mei! — dise dnulu de Rujani sê intrámu in casa, cá-ci s'a innoptatu, la lumina vomu mai vorbi despre pornirea nóstra.

Toti se scolara si intrara in casa, numai Sabina remasa inderetru, anim'a-i palpitá impresorata de sentiri infocate, cu fatia aprinsa ca diorile purpurie se duse in gradin'a umbrósa si baltiamata cu flori, recórea de séra asia de binefacatóre i pareá ei, sinu-i ce undulá miscatu de emotiuni gingasie, erá ingánatu de ventulu de séra; fati'a-i luminata de radiele lunei, straluciá in o lumina magica, ca o dina plapanda rateciá printra florile inroate, frundiile sioptiau tainicu . . . odata aude inderetrulu ei pre óre-cine pasíndu incetu.

— Frumós'a Sabina, iérta câ te conturba in meditatiunile amoróse, iérta câ-ti intrerupa conversarea cu dragalasiile tale sorori, cu florile dalbe, — mane o sê plecámu la lupta pentru tíera, cine scie câti vor' mai rentorná de pe campulu sangerosu? . . . ?!

— Mihaiu! — eschiamá Sabina uitata de sine — nu fi atátu de crudelu! . . . da! ce mi aduci aminte tristele evenimente? . . . inse vréi óre sê te vaieti? . . . te temi de mórte?!

— Nu! pe Ddieu! dicu câ nu me temu, neci nu voiamu a cersi compatimirea animei tale, voiamu numai a-ti díce unu remasu bunu si. . .

Voiá sê díca: „si o fericita revedere!“ — dar' si-aduse aminte câ fét'a tenera inca nu scie câ o iubesce, si dóra neci câ e iertatu sê scie, cá-ci elu e unu sermanu capitanu si ea e frumós'a féta a avutului dlu de Rujani, care póte sê afe gineri atleti, frumosi si avuti, — o! de ce a trebuitu sê si véda unu sermanu o féta avuta!?

(Va urmá.)

Ioanu Siepetianu.

Sciintiele tehnice.*)

In dílele nóstre decurge in tóta Europa o lupta mai grea séu mai usióra între asié numi-tele sciintie umanióre si între cele reale, între gimnasii si scólele reale, între poesia si mate-matica, între retorica si chimia, între facultátile filosofica si teologica de un'a, si între politech-nice de alta parte. Ardelenii, ungurii, moldo-vo-romanii n'au luat parte pana acum la acea lupta a sciintieloru, ci au remasu in acésta pri-ivintia inapoiá tuturoru, nu cá o reserva tare a unei armate mari, ci numai cá — nesce *maroderi*. Acésta neci câ se potea altumintrea. Noi si pa-rintii nostrii carii au invetiatu câte ce-va carte scimu si trebuie sê marturisimu, câ sciintiele matematice si fizice au fostu tractate prin tóte scólele *tutororu* confesiuniloru séu la locul celu mai din urma, séu câ n'au fostu propuse neci-decum. Tenerimea nóstra mai neci odata nu scia pentruce invetiá matematic'a si sciintiele natu-rale, *déca* cumva le invetiá, eara scólele reale pana eri alaltaeri neci de nume nu erá cunos-cute. In câtu pentru politechnicul din Viena, apoi ardelenii au paremi-se vreo cinci stipendii la acelasi, dintr' atáte inse nu esu neci macar simplii geometrii de ajunsu, eara inginerii Ar-deleni nascuti se potu numerá fórté usioru si fara neci o bataia de capu; ear' la geometrii, inginerii, mecanici, chemisti *romani* inca n'a-mu avutu tempu de a reflectá, din cauza mai alesu cá pana acum cei mai multi parinti din câti ne deteramu pe fiii nostrii la scóle, amu cu-getatu a face din ei mai multu numai domni, séu boieri, protopopi, canonici, archimandriti, episcopi, mitropoliti si nimicu mai putienu, apoi simtia tenerii chiamarea pentru respektivele ranguri si functiuni séu nu, totu atáta.

Este prea adeveratu, câ noi mai simtímu inca lipsa mare de multi juristi, administratori, financiari si politici eminenti, cum si de preoti petrunci de sacr'a loru chiamare; de aici inse urmésa numai atáta, câ natiunea sê se nevoiésca a impliní acelea lipse cu individi in tóta privin-ti'a capaci, eara acelora pe carii natur'a îi inze-strase cu talentu pentru alte specialitáti, sê se si deschida câtu mai curendu alte cariere.

Me voiu încercá sê vorbescu despre cestiu-nea ce mi propnsciu asié, încátu sê fiu intielesu pre câtu numai se póte de catra toti acei parinti carii isi dau pe pruncii loru la scóle cu planu, ca aceia mai tardioru sê-si aléga câte o asié nu-

*) Disertatiune tienuta in siedinti'a II. a adunarii gen din Abrudu in aug. 1865.

mita știința s'eu arta de *specialitate*, de *meseria**) după carea adică s'eu p'oa asecurá subsistinti'a vietii cu unu felu de placere si devotamentu cum amu dice de buna voia, eara nu ca de sila, pentruca nu ar avé incatrua s'eu mai dea; eara apoi fiindca astadata vorb'a ni este numai de științele tehnice, s'eu remanemu deocamdata numai pre langa acelea, ear' necesitatea loru s'eu o demonstrámu si ilustrámu pre câtu numai se p'ote prin exemple practice, scóse din vietia si batátore la ochi, pentruca asié s'eu cunóscemu cu atátu mai usioru ce pagube infricosiate se reversa preste particulari, preste tíera si popórele conlocuítore din necultivarea cu totuadinsulu a științelor tehnice. Exemplele spaimantátore la care ne amu poté provocá in acésta privintia sunt legionu, pe aceleasi le intempini asié d'icéndu pre totu pasulu, la orasié si sate, pe siesuri si déluri; ele costa pre ómeni mii si sute de mii aruncate fara neci unu folosu in noroiu prin atáti carpaci mesteri-strica, carii au fruntea de a usurpá onorificulu nume de tehnicu, de maiestru. Eu din atátea exemple voiu enumerá numai câte-va cunoscute mie sincci unulu mai vechiu cá de ani 10 pana in 30.

Am vediutu turnu de biserica catedrala claditu cu scopu, ca s'eu tiena cinci sute ani, crepatu inse si apoi strinsu indata la anulu cu sine de feru, pentruca s'eu nu cada. Architectulu n'a fostu architectu, ci carpaci. Altu turnu *nou* (aici la Brasiovu) după câte-va luni cadit in ruine. Architectu si ingineru, ambii au fostu mesteru-strica. S'au facutu in dilele nóstre mai multe biserice după nescie planuri ticalóse, in care legile estetice au fostu cu totulu delaturate, proportiunile intre tinda, biserica, altariu si turnu bajocurite, eara legile *acustice* intru atáta despretiuite, incátu in locu de liturgia, cantári, predice audi numai nescie inganaturi. Eata deci spese grele facute orbesce.

La casele de locuitu mesteri-strica isi facu de capu. Pana in ór'a de fatia se mai cladescu case mari si mai mici, in care neci ochiulu celu mai ageru nu va descoperi o singura linia drépta, precum nu descopere cineva in *faimós'a ospetaria* — alias *birtu* — poreclita „la Imperatulul romanilor“**); eara impartiel'a chiliiloru si a celorulalte incaperi este facuta asié, in câtu ti se pare cá mesteru-strica precugetase casulu in care s'eu o prefaca si s'eu schimbe de es. bucatari'a in cabinetu, cas'a de dormitu in salonu si asié mai departe, ear' scarile s'eu treptele sunt s'eu atátu de strimte in câtu doi ómeni se nu incapa

alaturea, s'eu inguste si repedisie de a'ti riscá pre totu momentulu ósele. Am vediutu si case mari cu contignatiune (cátu), la care architectulu uitase a lasá locu de trepte, incátu s'eu fi silitu a te sui in casa din strata cu scar'a (Brasiovu tergulu straielor Nr. . . .). Cunóscemu case, in care boltele celarielor noua de noutie s'au cutropitu, eara la altu locu bolt'a noua a unui grasdu domnescu cadiendu omori si cinci cai. Este unu edificiu mare in patri'a nóstra, in care lipsescu cu totulu acelea locuri indispensabile, despre care poetulu disese: quo satur a pastu currere venter amat. — Pe la sate cele mai multe case de locuitu se mai cladescu inca totu asié de scunde, incátu trebuie s'eu fi ghebosu ca s'eu poti intrá pe usia fara a'ti sparge capulu, eara in laintru s'eu siedi cu capulu totu plecatu, scii, ca inaintea domnului solgabirau, eara pre ferestrii intra numai atáta lumina, câtu se cere pentrucá membrii familiei s'eu nu se bufnésca unii de altii.

S'eu trecemu si la staverimentele de industria.

Unu ingeneru si unu architectu mesurara si loculu si *catatimea* si *intiel'a* cursului apei pentru o fabrica marétia. Onorariulu loru fu 600 fl. m. c. Fabric'a se cladi, ci candu colu ea era s'eu remana in uscatu, din cauza cá mesuratur'a fusese cu totulu falsa, in câtu ap'a nu se potea derivá pre róta de la puntulu prefiptu prin acei domni. Noroculu intreprenoriloru cá mai potura cumperá 100 stenjini locu pe vale in susu, pentruca altumintrea 200 mii fl. erá s'eu remana aruncati in apa. Doua mori mari de faina usióra si de pasatu se infintiaru la doua sate după planurile unoru ómeni ce se sventurau de mecanici renumiti. Proprietarii perdura la amendoua câte 50—60 fl. v. a., din cauza cá planurile cladirii, ale róteloru, si ale intregi constructiuni fusesera cu totulu gresite. Mai scimu o fabrica din cele mai mari, la care numai pepulu iazului si canalulu in lungime a costatu preste 25 mii fl. m. c., eara candu bagara riulu in noulu canalu, paretii lui se sparseru la vreo diece locuri. Planulu domnului quasi-tehnicu fusese cu totulu gresitu. Vine altulu si dice: cu spese de trei mii ve coregu tóte secaturile vóstre. Omulu avea *știința*, prin urmare s'a si t'enu de cuventu si a scapatu pe intreprenoru de ruin'a si de rusinea pregatita lui prin ómenii cei lipsiti de științele recerute.

S'eu esimu din locuintiele omenesci afara in largulu tierii. Pentruce pana la an. 1848 s'au claditu drumuri atáta de putiene pre la noi? Lenea traditiunale si nepasarea amplotiloru

*) Brodstudium li dicu germanii.

***) In Sabiu.

alesi prin Kortesek pórta vin'a pe diumetate, eara mai departe caus'a fu lips'a de tehnici buni. Dealuri ca celu dintre Codlea si Vladeni in Districtulu Brasiovului, ca celu dintre Cristianu si Sacelu in Seannulu Sabiiului, ca celea dintre Mereurea si S. Sebesiu, ca celu de la Felecu spre Clusiu, ca multe altele, preste care sunt duse drumurile, dau o trista adeverintia despre sciint'ia tehniciloru de mai nainte; ce e dreptu inse si de misieliile municipalitatiloru.

In dilele nóstre se afla in tíera sub directiunea edila (Bauamt) provinciala din Sabiiu noua *directiuni edile* séu tehnice (Bauämter) in Sabiiu, Brasiovu, Odorheiu, M.-Osiorheiu, Bistritia, Deesiu, Clusiu, A. Carolin'a (Balgradu), Orastia; inse din personalulu intregu de vreo 60 inisi alu acelu institutu folositoru abia vei gasi vreo diece ardeleni. Cum va fi in acésta privintia in Ungaria, nu scimtu: credemu inse cá acolo inea nu este neci unu prisosu de tehnici, eara anume dintre romani n'amu avutu norocire de a cunoáce neci trei ingineri. Pre langa acestea se nu uitámu de trebuintiele particulariloru mai alesu pre la cetáti si orasie, precum si cá la calea ferata inea s'ar cuveni a se aplicá tehnici si dintre compatriotii nostrii.

Sciintiele tehnice si acelea pe care francii si anglii le numescu *ecsacte* au inainte si unu viitoru multu mai maretiu si mai stralucitu de cátu l'au avutu ele vre odata in lume. In seculii inaltiarii piramidelor si templeloru egiptene descrie la Erodotu, in tempulu lui Solomonu candu se facu beserie'a din Ierusalimu, in dilele lui Pericles si dupa mórtea lui pre candu s'au inaltiatu atátea minuni ale artei in Greci'a, — in decadele din urma ale republicei romane si sub imperatoru pana la podulu de preste Danubiu alu lui Traianu si de acolo pana la Constantinu m. si chiaru pan' la Justinianu carele edificá biseric'a S. Sofia, sciint'ia matematica s'a cultivatu in gradu ca acela, in cátu aceea si raspundea la cerintiele, ideile, imaginatiunile popóreloru din acele tieri si din acei seculi; eara lumea moderna are a multiamí fórte multu pentrú cátu ii remase ei din sciint'ia matematica de la cei antici. Cu tóte acestea trebuintiele si cerintiele popóreloru in secululu nostru sunt in mai multe privintie neasemnátu mai mari decátu ale tuturoru popóreloru antice. Póte fi cá astadi nu mai pretinde nimeni muri ca ai Babilonului, neci piramide ca cele din Egiptu, neci colóse ca celu din Rodos, neci palatu de auru precum a fostu alu nebanului tiranu Nero, neci amfiteatru coprindietoru de 20 — 30 mii persóne privitóre la macelulu féraloru si alu ómeniloru;

in locu de acestea inse in dilele nóstre pana si proletarii Europei pretindu ca sê aiba case de locuitu impartite cátu se póte mai bine, uscate, luminóse, bine aerite, ear' popórele pretindu bisericice nu numai masive, ci totu odata cladite cu strins'a observare a legiloru estetice, a simetriei si acustice. mai incolo teatruri maretie si elegante, palatiuri de espusetiani, poduri gigantice (urriesie), arsenale si porturi, caroru asemenea lumea vechia n'a vediatu, resiedintie, institute scolastice, fabricce, casarme, panteóne, valhalle burse de marime si intindere colosala. Mai departe lumea nóstra voiesce sê aiba cái ferate in tóte direptiunile, sê cutriere tóte marile cu vapóre, sê asiedie sirme de telegrafia pre fundulu mâriloru, sê aiba Monitórie (corabii cu pareti de feru), prin care sê nu póta strabate neci o proieptivla de tunu, sê aiba tunuri la a caroru falgeratura sê nu póta resiste neci granitul neci ferulu, sê-si inultiésca armele omoritóre iute si cu tóta precisiunea matematica, in cátu in locu de a macelá pre ómeni numai cu incetulu, succesive in cáte siepte optu pana la treidiecei de ani, sê omóre in cáte doua trei dile, multu in doua luni cáte 50—100 mii ca dintr' odata. Totu lumea de acum cere ca sê i-se mesure acuratu tóta bucatie'a de locu, mosi'a mica si mare, tienutu, provintia, imperiu, uscatulu intregu si tóte mârile, inaltimea muntiloru, afundimea apelor si iutiéla curgerii loru, cum si catatimea mai multoru minerale ce se descopere sub scórti'a si in sinulu pamentului, precum de es. sarea, carbunii de pétra si altele; in susu catra firmamentu distantielesórelui lunei si ale tuturoru planetelor de la pamentu. iutiéla cursului loru, suprafati'a si volumulu loru. Intrebati asemenea ce pretinde lumea de la orologeriu, aurariu, argintariu, juvaerariu si de la alti mai multi maiestrii, carii fara sciintiele tehnice nu mai potu fi neci pe 24 óre. In cele din urma lumea mai cere si globuri aerostatice (balóne), spre a se naltia si a planá susu in aeru pana in regiunea in carea stá sê degere de frigu si in care incepe a-i da sangele pe urechi si pe nasu.

Sê mai ostenimu óre pre cetitoru inea si cu enumerarea altoru cause care trebue sê ne in demne si pre noi a ne impartí pe viitoru tene rimea, a tramite pre o parte din ea la invetiarea sciintieloru tehnice, cum si a provocá pre conducatorii instituteloru de invetiamentu, ca pe acolo pe unde sciintiele matematicce si fisice au fostu tractate pana acum ca nesece vitrege, sê fia propuse dupa unu metodu mai dulce si mai atragatoru? Credu cá este de prisosu a mai voi sê demustrámu cá $2 + 2$ este 4. Va veni tem-

pulu in carele mai multi dintre compatriotii si connationalii nostri voru desbracă si prejude-tiulu ce-i tiene in orbia cu privire la sciintiele tehnice si voru cunoşce câ pre candu juristulu si teologulu petrece câte 10—20 ani pre langa studiulu seu de meseria pana sê si vedea starea asecurata in câtuva, tehnicii sunt aceia carii au inceputu a domni preste totu, pentruca loru le e deschisa lumea întréga. Astadi popórele cele luminate mergu subjugandu pre cele *necultivate* cu matematic'a si cu chemi'a, mai multu decâtu cu Corpus juris seu chiaru si cu cartile rituale bisericesci.

In totu cuprinsulu imperiului austriacu nu este vreunu prisosu de tehnici pamenteni; tocma si in tierile germano-slave inca totu mai sunt preferiti tehnici straini; eara noi pe aici nu'i avem mai neci decum. De va merge totu asié, déca adeca nu ne vomu deschide ochii si nu ne vomu desteptá si in acésta privintia câtu se póte mai curendu, nu voru trece ani cincidiecî dupa care riurile, muntii si vâile nóstre voru deveni proprietâti ale tehniciloru straini, eara fiii nostrii sierbii loru preaplecati. Pe minunatele nóstre riuri muntene se voru infintiá totu felulu de fabrice cu capitaluri straine, dupa care apoi mosiile de prin pregiuru voru deveni proprietatea noiloru baroni cuceritori si subjugatori prin sciintie si arte. In muntii nostri se voru deschide mine bogate, care voru consumá padurile si codrii, lasandu vechiloru locuitori délurile plesiuge si vinarsulu evreescu, pe care lu voru bea preste cojile aruncate loru de altii.

Pre candu mai *toti* fiii nostrii umblatori la scóle gimnasiale sunt tienuti de ambele urechi pentru ca sê invetie latin'a si elin'a si se pricepa cu orice pretiu pe Tucidades si Tacitu, pe Eschilu si Oratiu, altii întréba pe fiii loru si ii cerce-tésa de *tempuriu*, care spre ce este mai aplecatu si ii pregatescu asié, pentrucá câtu mai curendu sê ajunga in pusetiune de a domni preste noi si preste neamu de neamulu nostru.

Prea Onorata Adunare! Asociatiunea nóstra este inca juna, midilócele ei materiale se potu privi inca numai ca unu simbure alu unui fondu corespundietoru maretieloru sale scopuri, respicate in §§-ii statuteloru; cu tóte acestea auctoritatea i s'a intemeiatu multiamita cerului celu putienu in o mesura, câtu unu votu alu ei sê dea toturoru aceloru membrii caroru li place a eugetá mai profundu si carii au darulu prevederii, ocaσιune binevenita de a meditá totu-odata si asupra cultivárii cu totu adinsulu a sciintieloru tehnice. Departe sê fia de la mine a cere unu asemenea votu pentru supunerea la desba-

tere fia macar si numai pe unu minutu a materiei despre care-mi luaiu voia a discurge ci rogarea mea este numai, ca O. Adunare sê decida a se concrede si acésta disertatiune comitetului seu cu acea insarcinare, ca acesta in terminu de unu anu adica pana la viitórea adunare generala sê descopere, déca este de opiniune, ca sciintiele tehnice sê fia incuragiate din partea Asociatiunii nu numai prin votu indemnatoru, ci totu-odata si prin asemnare de óresi care stipendii din veniturile sale.

G. Baritiu.

Suveniri si impresiuni de caletoria.

VI.

Ad-aquas remane inderetu. Noi cu fugarii recreati naintamu pe unu siesu, care cea mai mare parte, erá invelitu in nesipulu celu aruncase undele furiose ale Sargentului, in acestu anu de infiorátore esundatiuni. Parea câ petrecemu pe unu fericitu la locasiulu eternitâti, atâtu erá adanca tacerea ce o observamu. Singuru cocierulu sasu mai aieptá a-lene unu canteccu monotonu, in care se repetau totu numai dóue modulatiuni.

Suiamu pe o colina. In drépt'a erá unu pèriu. Din colo de pèriu, tufe dese de spini si rugi. Ele inca aveau parte din suvenirea mea. In o nopte tempestuósa si negra cá pecatele calugârilor, nesce cai turbati pe mine din fericire me risipise prin spini, ér' trasur'a o asternuse in fundulu periului. Semtiamu ore-care desfetare aducandu-mi aminte. — Tempurile fericite ni le revocamu in minte cu o tainica dorere, câ-ci le-am perdutu; cele amare cu placere, câ-ci le-amu induratu! — Candu cine-va mi-ar oferí, sê-mi alegu placerea celoru amare, seu dorerea celor fericite: eu mi-asi alege pe cea d'antâia.

Beseric'a din satulu Streiu prin care togma treceamu, ne ocupa atentiunea, si mai scutura de pe noi aerulu molatecu alu somnului, care ne apesá cu greutatea plumbului. Lasâmu trasur'a in drumu, si pe o ulitia mai nemolósa de câtu malurile Nilului dupa ce s'a retrasu in albia, suimu la beserica, care se afla in marginea satului pe unu délusioru. In câteva mominte eramu incungiurati de poporu. Examinaramu mai antâiu esteriorulu besericii. Nu aflaramu nimicu memorabile decâtu o inscriptiune la radecin'a turnului. Literele sunt sterse; din câtu poturamu descifrá, aflaramu câ este unu epitafu. — Intraramu in beserica. Interiorulu corespun-

de perfectu exteriorului. Peste totu desolatiune. Unu unchiasiu. de care nu-mi vinea a crede sê fia avutu vre-odata peru negru, atâtu lu-albise multîmea anilor, — stâ lipitu de parte si radiematu cu capulu peste mani pe unu beltagu. L' 'ntrebu sê ni spuna ceva despre acêsta beserica.

— Din mosi de stramosi, am pomenit'o, cum o vedi, dise unchiasiu. Sunt vr'o 50 de ani, urmêza elu, de candu mi-o spuse unu popa sasescu din Orestia, care sciá 12 limbi, cã acesta beserica este de vr'o 2854 ani.

Suridiendu de respunsulu naivu alu betranului, ne urmaramu cercetãrile.

Beseric'a este de stilu bizantin. Turnulu la vervu sêmena cu alu besericea de la Densusi, de care vomu vorbi in detaiu mai indiosu. Dar' soliditatea cementului si a constructiunei in generale, este multu mai inferioru. La-su archeologiloru de profesiune a-mi spune si mie si altor'a, decandu stã acesta beserica aci?

Peste o diumetate de ôra continuãmu drumulu.

In drept'a, o diumetate de ora distantia de noi, in pol'a unor dealuri acoperiti cu paduri, — cari formêza semi-cerculu de munti, ce desparte Valea-Hatiegului de Valea Sargentului propriu disa, — se deschide unu plaiu, ce se intrevea prin aburii transparenti si auriti de radiile sorelui de sér'a. — In gur'a plaiului, cupôlele a doue beserici, aratã cã aci jace unu sat. Estremitatea dealurilor, care peste pucin se confundu cu siesulu, formédia aci o inaltîme conica, ce domina satulu. — Acestu conu d'o si inaltîme si estensiune considerabila, totu este acoperitu cu vii. Parcelele sêu resvórele de vii, care din vèrvulu conului descindu indiosu pana in pôle, ca nesce straturi regulate de flori, constitua unu tablou din cele mai idilice. — Aceste sunt viile renumite de la Mâceu. Vinulu dulce si spirituosu din aceste vii tornatu in pacharu neinctatu margelêza si schintee. Elu este multu mai superioru unor vinuri straine, ce se vendu sub nume pompôse in butelie. Dar' pusetiunea retrasa a locului n'a favoritu inea pan' acum renumele acestui vinu.

Acestu vinu erã coron'a meseloru la unguirii de prin pregiuru, pana candu spiritulu tempului, in form'a archangelului Gavrilu, nu-i alungase inea din paradisu, pentru pecatele loru mai numeroase cã nesipulu Zacharei si mai grele ca Atlasulu. Acum inse cea mare parte suntu fericiti, deca mai au de unde se guste si cidiru.

Mâceulu este locul de nascere alu fericitului meu parinte. — Gerando, care a caletoritu si a scrisu despre Transilvania, visitandu beseric'a

de la Densusi, tatalu meu l'a tratatu cu vinu de Mareu, si elu a eschiamatu in limb'a latina — cã-ci astufelu numai sê intielegeau : Exquisitissimo Galliae vino, dulci fervidoque sapore, hoc minime ceditu! Ceea ce noi amu dîce : vinulu celu mai alesu din Frannia, nu-lu intrece neci decãtu pe acesta cu dulceti'a si tari'a.

Aceste cuvinte le audiamu a dese din gur'a bunului meu parinte.

Momsen, celebrulu istoricu, inea cercetase beseric'a Densusului, pe la diumetatea deceniului trecut. Nu sci u deca germanulu, cu gustulu de bere si austera filosofia, va fi fostu sêu ar fi fostu de acordu cu francesulu practiculu si sentimentalulu.

Sunt vr'o 10. ani decandu am vediutu in o carciuma in Hatiegu mai multi tierani in giurulu mesei langa pahare incoronate cu vinu de Mâceu. Unulu incepe diumetate cantandu, diumetate recitandu :

Gruuletin de la Mâceu,
Dare-ar' bunulu dommedicu,
Sê mai crêscã vèrvulu teu,
Ca sê-mi potu sadi si eu
Erb'a sant' a vinului,
Descantarea chinului.

. . . . .

Si luandu paharulu in mana, apoi cantandu la elu cu doiosia a finitu astfelu cu cantulu si eu vinulu :

Cã-ci de tine candu m' atingu,
Tôte grigele se stingu,
Si sunt numai veselia . . .
Eu am dîsu — asiã se fia!

Vediendu tôte aceste locuri, nu potea sê nu-mi renvie si souvenirile copilariei. — Acum pareã cã vedu pe mosiulu meu cu pletele ninse, venindu de la viia cu o corfa ingreunata cu struguri, care pentru rugin'a loru transparente, pareau cã sunt nesce strufe de aur, ér' nepotii alergandu-i inainte si incungjurandu-lu; acumu pareã cã-lu vedu sér'a in mediloculu nostru, istorindu-ne din biblia si intrebându-ne de cele istorite in sér'a trecuta; acum modulandu cu o vóce lina, tremuratóre, o aria alu carui testu erau versuri funebrale compuse de densulu, pentru petrecerea fiiloru sei sufletesci la locasiurile eterne; acum spunendu-ne de rescól'a lui Horea si Closca, din care multe scene le vediuse cu ochii, cum diceã cã a vediutu si pe Horea; acum cetindu-ne din o carte cu table gróse de lemnu imbracate cu piele cãtu mai originala, istoriã lu Romulu si Remu, a Horatiiloru si Curiatiiiloru, a lui Horatiu Coele si Muciu Scevola. Despre acestu din urma diceam adese cu petu-

lantia copilarésca, sê ni povestésca de „mùtiulu care si-a arsu ghiar'a“.

Tôte aceste erau compilate de bunulu mosiu, cari pana astadi se pastréza ca nesce adorea familiare.

Arone Densusianu.

Column'a lui Traianu.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 156.)

Din trecutul gloriosilor strabuni ai nostri neci unu monumentu nu e de mai mare insemnatate, — nu e atâtu de admiratu ca acésta grandiósa columna aredicata de architectulu clinu Apollodor, carea cu superbia trecandu printra fatalitâtile secolilor a remasu sê anuntie gloriósele fapte a celui mai mare erou alu istoriei nostre. — Singuru acestu monumentu ar fi de ajunsu pentru nararea celui mai grandiosu episod alu istoriei natiunale.

Piatî'a in carea sta acestu monumentu, mai nainte se numiã *Forum Trajanum*, dupa *Campulu lui Marte* cea mai pompósa dintra piatile cetatei eterne. Aci erau temple, colonade, porti triumfale, tôte acoperite cu bronzu, si alte mai multe statue de marmoru si metalu, precum si statu'a de metalu a lui Traianu pe calu. Tôte aceste impreuna cu edificiele pompóse erau atâtu de admirate, câtu imperatulu Constantinu, fiulu lui Constantinu celu mare, candu a venitu la Roma, atâtu erã incantatu de frumuseti'a Romei si mai alesu de a acestei piatie, câ a marturisitu, câ de si renumele totudéuna intreec adeverulu, totusi câte a audîtu despre acésta cetate, sunt multu mai in mica mesura dîse, decãtu cumu e in adeveru. Acum din aceste monuminte momentuóse numai maiestós'a columna a lui Traianu mai esista, inse fara statu'a eroului mare, in a careia locu precum se vede e a lui S. Petru. Numai acésta columna de nenumerateori a servitu spre indreptare historiografilor, asia câ adeseori acestu monumentu pretiosu a facutu sê incete mai multe discussiuni inversiunate, fara acésta adi nenumerate probleme aru fi inca ne deslegate. — Renumitul Cronicariu alu nostru, fericitul *Sincai* inca adeseori face citatiuni amintindu acestu monumentu, deórece — precum ni arata ilustratiunea, — de giosu pana susu suntu in tablouri reliefe eternisate tôte faptele eroului imperatu Traianu, bataliele sale pe apa si uscatu, sacrificãrile, processiunile, si triumfele de pe acelu tempu le vedemu pe acésta columna impreuna cu diferite porturi de atunci, precum si vase de totu felulu, altare, masîne si cara de bataia, si alte nenumerate lucruri antice reprezentate cu istetîme si maiestria demna de admiratu. — Sunt peste siese mii de figuri interesante. — Pe columna, precum amu mai dîsu, erã statu'a lui Traianu langa o urna, in carea dupa marturisirea unoru historiografi se pastrã cenusi'a osemintelor ale acestui gloriosu imperatu si

precum dîce Eutropiu, Traianu a fostu celu d'antãiu, care a potutu sê odihnésca dupa mórte in cetatea eterna.

Columb'a.

(Romanu de *Alesandru Dumas*.)

(Urmare.)

Oh! Dómne! inca si acuma totu nutresci acelu proieptu strainu d'a renuciã de lume?

Dar asculta-me bine: Ddieu nu e nedreptu. Cand eu me consacrai lui Ddieu, acésta o facui in acea credintia câ tu ai moritu; tu traiesci: Ddieu nu pôte primí votulu facutu din desperatiune, de óra ce caus'a desperatiunei n'a esistatu; deci sum libera, in contra votu-lui meu.

Oh! da, da, mi-dîci câ noi in monastire mai nu ne atinseramu si nime nu ni spuse, câ suntemu atâtu de aprópe unulu de altulu. Oh! eu me insielai pe mine si eram nedrépta in privintî'a ânimei mele. O vóce mistrigã: „Ascépta, remani, intardîa, elu e aci!“

Da, eu pricepu, serman'a femeia, ea tremurã pentru sine, tremurã câ ospitalitatea cu carea te primí i va causã perire.

Oh! de ce nu te-am gasitu! Asiu fi fosta superba de misiunea ce Ddieu mi-a concediutu, de a scapã pe fiulu lui Henricu IV. Asiu fi datu frunte cu tota lumea pentru acea unica superbia, pentru acea unica gloria de a poté dîce: „Cand tota lumea l'a parasitu, eu sengura l'am primitu, eu sengura l'am protegiatu.“

Ce nebuna sum, dîcandu aceste te-asiu fi tradatu si atunci ai fi fostu perdutu ca maresialulu principe.

Deci e inca mai bine, câ abatós'a a negatu esistintî'a ta acolo si nu mi-a spusu, câ traiesci; e mai bine dara câ suferu, câ sum nefericita si câ voiú morí.

Dar pentru ce asiu fi nefericita? pentru ce asiu mori? tu n'ai facutu inca votulu, ér alu meu lu-pri-vescu ca ruptu. Sê caletorimu d'aice, sê mergemu in Italia, in Spania, séu la finca lumci. Eu sum inca avuta; altfelu ce lipsa mai aveinu de avutîa? Tu me iubesci, eu te iubescu! sê caletorimu, sê caletorimu!

Oh! raspunde-mi! Da, spune-mi unde esci, spune-mi unde sê mergu a te cercã?

Cugeta, câ despre mine, despre Isabela ta ai pre-supusu o infamia si câ tu mi-esti detoriu cu alinare.

Asceptu, asceptu!

XIX.

Demanéti'a la cinci óre.

Epistol'a ta facu sê tresare particcelele cele mai secrete ale animei mele.

Ah! ce destinu e alu nostru! Tu mi-oferi fericirea cercata, asceptata si dorita de mine in tota victî'a mea si nu potu primí fericirea acésta.

Isabela! Isabela! tu esti o femeia nobila, precum eu unu barbatu nobilu. O promisiune, o simpla promisiune ne deobléga, cu atâtu mai vertosu dara cuventulu datu lui Ddieu.

Nu cercá a face ilusiune. Votulu teu e realu si Ddieu nu iérta asemene subtilitâti.

Noi n'avemu altu vinitoriu decâtu acela, in care ne împinse nenorocirea nóstra. Tu mi-ai aretatu calea santa, pasíndu pe ea mai antâiu. Eu ti-urmediu; si vomu sosi de odata, fiindu cá noi avemu acela-si scopu. Eu me voiu rogá pentru mine, tu te vei rogá pentru mine. Fie-care se va rogá cu asemene ardóre cu carea pentru sine nu s'ar fi rogatu si Domnulu pentru amórea trecatóre si pentru viéti'a moritóre ni va da amóre si viéti'a eterna.

Nu crede, cá pentru cá ti-spunu aceste, te iubescu mai putínu decâtu tu pe mine. Nu, eu nu te iubescu mai tare, sciú; dar te iubescu cu energi'a unui omu, carele cu câtu cadiú din inaltíme mai mare, cu atâta cadiú mai afundu si carele scolandu-se dupa ce atinse mortea, aduse din mormentu acea fatia palida carea se dá acelora carii au descoperiri despre lumea cealalta.

Crede-mi dara, Isabela, eu câtu te voiu iubi mai tare, cu atâtu mai multu voiu fi pentru aceste. Nu riscá salutea ta eterna pentru o sofisma. Viéti'a din lumea acésta in asemenare cu eternitatea e ca unu secundu fatia cu unu secolu. Noi traimu unu secundu in lumea acésta si vomu traí o eternitate la Ddieu.

Apoi altfelu asculta-me bine, incredintiat'a mea in lumea acésta si in cea lalta: poterea care léga are dreptulu a si deslegá si asta Ddieu a voitu-o asié, ca o anima atâtu de struncinata ca si a ta sê nu desperedie. Pap'a e Urbanu VIII, famili'a ta arc aliantie puternice in Italia. Midilocesce absolvarca de sub votulu teu. In diu'a acea, Isabela, spune-mi: „Eu sum libera! . . .“ si atunci, atunci. . . Oh! nu cutediu a cugetá la acea fericire angerésea, la acea fericire fara mustrarea consciintici, carea e rezervata pentru noi!

XX.

Dupa médiadi la dóue óre.

E bine, da, ai dreptu, nimica sê nu conturbe fericirea nóstra. Nu fia in ânim'a nóstra neci frica, neci mustrare de consciintia; trebue ca dupa ceriulu nostru norosu si intunecosu sê ni surida unu ceriu impresoratu de stele. Da, acela la care me voiu adresá, me va ascultá; da, ori câtu de nenduratu sê fia, se va îndurá de mine; da, cu ceru de la tine trei lune spre a me face libera si deca columb'a nóstra peste trei lune nu va duce la tine bull'a ce me va deslegá, atunce tota speranti'a nóstra va fi in ceriu.

Atunce ca si mine sacredia-te cu legatura nedeslegabile lui Ddieu.

Oh! eu asiu fi fôrte gelosa sciíndu cá esti liberu ér eu asiu remané lantiuita, precum sum.

Mane voiu caletori.

XXI.

Dupa médiadi la patru óre si diumetate.

Du-te si Ddieu sê fia cu tine!

1. júniu 1638.

Adi e chiar lun'a de cand primii cea de pe urma epistola a ta; de o luna de díle n'am vediutu columb'a nóstra; de o luna nimica nu mi-a vorbitu despre tine, afara de ânim'a mea.

Dar tempulu inca nu s'a perđutu. Numai minuntele devinira óre, órele díle, dílele ani. Potu sê asepu asié inca doue lune?

Da, cá-ci nu voiu perde speranti'a mea decâtu in diu'a cea mai de pe urma.

Scríu epistol'a acésta fara a sci, cá óre primí-o vei candva; dar totusi o scríu, ca in diu'a acea, carea ne va despartí séu ne va reuní, sê scií, Isabela, cá eu am cugetatu totu la tine la fie-care palpitare a ânimei mele.

XXII.

22. júniu 1638.

Sbora columba multu amata, sbóra catra scumpulu meu reinviatu, spune-i cá rogatiunile sale m'au ajutatu, spune-i cá eu sum libera, spune-i cá noi suntemu fericiti!

Libera! libera! libera!

Lasa-me a ti-o povesti, multu iubítulu meu.

Nu sciú de unde sê incepu, sum nebuna de fericire!

Scií cá in diu'a acea, in care ti-serisei epistol'a mea cea de pe urma, se latí oficialminte acea scire norocósa, cá regin'a e in stare binecuvantata. Cu oca-siunea acésta trebuiá sê se intemple solenitâti mari in tota Francia si sê se deie amnestii de catra regele si cardinalulu.

Me resolvai, cá me voiu ascerne la piciórele cardinalului, care in tote cestionile besericesci arc deplina a potere a Romei.

Éca pentru acésta cerui de la tine numai trei lune.

In diu'a acea in care ti-serisei, cu concediulu mai marei nóstre plecai.

Vecin'a de cella a mea primí a supra sa grigirea de columb'a nostra. Me 'ncrediui in ea ca si in mine, pentr' acea o lasai fara frica.

Caletorii. Dar ori câtu de tare me grabiam, totusi numai peste siepte spre diece díle potui ajunge la Paris.

Cardinalulu erá la tíera in dominiulu seu la Rueil. Caletorii de locu la Rueil.

(Va urmá.)

Ce e nou ?

** (Se apropia zile frumoase.) Unu diurnalu din Viena ni aduce scirea placuta, cumca Maiestatea Sa Imperatulu in 5. decemvre va vini la Pesta si in a 8. va fi de fatia la deschiderea serbatorésca a Academiei scientifice magiare, — in a 10. Maiestatea Sa va deschide diet'a si apoi va petrece mai multe luni in Buda-Pesta. In 2. ianuaru Maiestatea Sa imperatés'a asidere va sosi la Pesta.

** (O suprindere.) Se vorbesce, câ mai multi magnati magiari vreu sê cumpere pomposulu castelu si dominiu de Gödöllö ce jace aprópe de Pesta, ca dreptu suveniru de celu mai umilitu omagiu sê-lu suprinda pe Maiestatea cu acestu donu. Atunce apoi s'ar face escursiuni mai dese la Gödöllö, carele astfelu ar devini Schönbrumul Pestei.

** (Din Satumare) primimu scirea, câ inteliginti'a romana din acelu comitatu a tienutu in 9. optomvre o conferintia in caus'a natiunala.

** (Asociatiunea Transilvana) publica concurse pentru : patru stipendii de câte 100 fl. destinate pentru 4. ascultatori de drepturi ori unde in monarchia, — pentru doue stipendii de câte 50 fl. pentru doi scolari din clasele gimnasiali superiori, si in fine pentru unu stipendiu de 300 fl. destinat pentru unu tēneru romanu carele se va consacrá studieler tehnice. Terminulu toturora e 1. noemvre c. n.

** (Cununi'a) literatului nostru d. Dr. Atanasiu M. Marienescu cu domnisiór'a Ana I. Broté s'a intemplatu in ³/₁₅ optomvre la 3 ore dupa médiadi in capel'a gr. or. din Sabiuu, ér prandiulu s'a tienutu in otelulu „Corón'a magiara“.

Literatura si arte.

** (Cartea dlui Dr. Eutimiu Murgu) intitulata : „Ueber das Serben-Congress-Memorandum“ despre care mai facuramu amintire intr' unu numeru óre-care, a esitu de sub tipariu si se afla de vendiare la autoriulu in Buda.

** (Efori'a scótelor din Brasiovu) escrie de nou concursu pentru traducerea opurilor lui Tacitu si Jornandes, prelungindu terminulu pentru Tacitu pana la 30. septemvre 1868, ér pentru Jornandes pana la 30. sept. 1866. Precum se scie, pentru remunerarea traducerei lui Tacitu dlu Conte Scarlatu Roseti a depusu inca la 1862 unu premiu de 1000 fl. ér pentru a lui Jornandes 250 fl.

** (Teatrulu romanu din Bucuresci) s'a deschisu la 26. septemvre cu dram'a : „Dam'a de camelii“ — in 28. s'a representatu „Nauculu din amoru“ comedia in 3 acte.

** (La Galati) societatea dramatica din Iasi tiene representatiuni in teatrulu dlui Bogdanu. La 24. septemvre c. n. s'a representatu pies'a : „Balulu slugilor“ vodvilu in 3 acte, la 26. septemvre pies'a „Curierulu de Lionu“ si la 1. optomvre placut'a comedia „Chiriti'a in Iasi“.

Gâcitura de siacu.

De
JUDITA BLASIANU.

'nce-	na	Sê	o	tia	can-	go-	Pa-
tia	din-	te	can-	pri-	vei	fiin-	fe-
Pa-	nu	Pro-	pe	du	ri,	na	ni!
ve-	fiin-	tia,	a	du	Au	su-	Câ
ro-	o-	Tu-	cea	acc-	pt'a	sti-	nu
ta	Pe	ru	mulu	de-	cre-	tu	Au
tu	tu-	san-	asi	ta	nu	dré-	na-
ta	tien-	to-	s'a	l'a	tu!	atu,	to-

Se pôte deslegá dupa saritur'a calului.

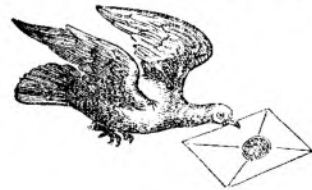
Deslegarea gâciturei numerice din nrulu 11 :

GEORGIU BARITIU.

Deslegare buna primiramu de la dómnele : Amalia Andronu Galbinescu, S. I. Chinesu; de la domnisiórele : Maria Cheseli, Cornelia Vulcanu, Maria Cerneti, Elena Florescu, Irina Popu, Cleopatra Danu, Maria Fratila, si de la domni : Lazaru Huza, Ioanu Vulcanu, Demetriu Muresianu, Iosifu Olariu, Augustu Coltoru.

Deslegarea gâciturei din nr. 10 ni-o mai tramise d. Augustu Coltoru.

POST'A REDACTIUNEI.

Sancelu. Pentru doue esemplare ni-ati tramisu 3 fl. si pretiulu unuia e 2 fl. asié dara ve rogamu a suplini inca 1 fl.

Mai multi dintre stim. prenumeranti ai nostri — pôte confundandu pretiulu „Familiei“ cu alu „Umoristulu“ pe Opt.—Dec. in locu de 2 fl. ni-au tramisu numai 1 fl. 50 cr. îi rogamu dara se suplinésca restulu!

Pentru stim. prenumeranti noi la nrulu presinte alaturâmu col'a d'antâia din romanulu „Columb'a“.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1865. prin Alexandru Koesi in (tipografi'a lui Érkövi, Galgöczy si Koesi.) Piat'i'a de pesci Nr. 9.